

155. De onbereikbare rechter

J.M. VELDHUIS

Rechtspraak is enkel voor de rijken. De afgelopen jaren hebben de VVD-bewindslieden op – wat nu heet – het Ministerie van Justitie en Veiligheid ('VenJ') de toegang tot de rechter onbetaalbaar gemaakt voor de gewone man. Fred Teeven wilde zelfs kostendekkende griffierechten invoeren en de huidige Minister voor Rechtsbescherming lijkt er alles aan te doen om de rechtsbescherming verder uit te hollen door de sociale advocatuur de nek om te draaien.¹

Sinds de inwerkingtreding van de Wet griffierechten burgerlijke zaken ('Wgbz') op 1 november 2010 zijn de griffierechten fors gestegen, met name voor zaken in eerste aanleg met een financieel belang tussen € 500 en € 5.000.² Hiertegenover staat een daling van 20% van het aantal zaken met een belang tussen de € 500 en € 5.000.

De door de Rechtspraak in het leven geroepen Coördinatiegroep Incassozaken concludeert in haar rapport³ dat de griffierechten in de categorieën zaken tot € 5.000 onaanvaardbaar hoog zijn.⁴ Dit past niet bij de aan de Wgbz gestelde randvoorwaarde dat de toegang tot de rechter voor rechtzoekenden gewaarborgd moet zijn.⁵

Door de te hoge griffierechten en het succes van het goedkopere, maar heftig bekritiseerde, alternatief e-Court⁶ liep het aantal zaken en daarmee de opbrengsten voor de Rechtspraak sterk terug. De Coördinatiegroep wil daarom de regels voor onbetwiste incassovorderingen aanpassen om te komen tot een snelle, laagdrempelige en goedkope digitale incassoprocedure.

De huidige kantonprocedure voor veelvoorkomende incassovorderingen, zoals vorderingen van telefoonaanbieders, ziektekostenverzekeraars en nutsbedrijven (de 'repeatplayers') voldoet niet: het is te duur (te hoge griffierechten) en niet laagdrempelig. Zo is de dagvaarding onbegrijpelijk voor gedaagden en – dit beden ik niet zelf – 'voor de bij de repeatplayers in dienst zijnde juristen'.⁷ Dit laatste zegt iets

over de kwaliteit van deze juristen en dit mag geen aanleiding zijn om te concluderen dat de kantonprocedure c.q. dagvaarding niet laagdrempelig is en daarom grondig zou moeten worden herzien.

De Rechtspraak wordt gefinancierd op basis van het aantal gevoerde procedures. Het is algemeen bekend dat financiële situatie van de Rechtspraak extreem beroerd is.⁸ Burgers zijn gebaat bij een goede toegang tot de rechter en de Rechtspraak is gebaat bij meer procedures. Daarbij wijst de praktijk uit dat dat een verhoging van de griffierechten leidt tot een daling van het aantal procedures en vice versa. Het interessantste deel van het onderzoeksrapport gaat dan ook over de manieren waarop de griffierechten kunnen worden verlaagd.

Minister Sander Dekker schetste eerder dit jaar een aantal scenario's, maar gaf meteen al aan dat hij geen onmiddellijke aanleiding ziet om de griffierechten te wijzigen. Het, volgens de Coördinatiegroep, meest interessante voorstel van de minister verhoogt het aantal categorieën van griffierechten van drie naar zeven, verlaagt het griffierecht voor vorderingen tot € 1.500 en verhoogt de griffierechten voor hogere vorderingen. Voor vorderingen met een belang van € 1.500 tot € 2.500 wordt het griffierecht dus verhoogd. De KBvG geeft aan dat veel vorderingen in deze categorie sociale huurzaken met huurachterstanden zijn en die huurders zullen deze verhoogde griffierechten via de proceskostenveroordeling voor hun kiezen krijgen.⁹ Dit verslechtert de toegang tot de rechter en dus voldoet dit plan niet.

Interessanter is de suggestie van de KBvG voor een nieuwe aanpak van de griffierechten. Bij de vaststelling van het griffierecht moet niet worden gekeken naar de hoedanigheid (natuurlijk persoon of niet-natuurlijk persoon) van de eisende partij, maar naar de hoedanigheid van de gedaagde

1 Voor meer informatie zie het Dossier gefinancierde rechtsbijstand op advocatenorde.nl en 'Meer werkdruk, minder geld: de sociale advocatuur wankelt', *Nieuwsuur.nl* 24 augustus 2018.

2 WODC, Evaluatie Wet griffierecht burgerlijke zaken, Cahier 2017-9, p. 166.

3 Lange-Tegelaar, R.G. de, e.a., *Incassozaken*, Rapport van de coördinatiegroep incassozaken 14 september 2018.

4 Lange-Tegelaar, R.G. de, e.a., *Incassozaken*, conclusie 8, p. 27.

5 WODC, Evaluatie Wet griffierecht burgerlijke zaken, Cahier 2017-9, p. 160.

6 Kuipers, K., Muntz, Th, en Staal, T., 'Vonnis te koop', *De Groene Amsterdammer* 2018-3, Moerman, A., 'Alle vonnissen e-Court in strijd met arrest incassokosten', *schuldingo.nl*, 10 februari 2018 en Veldhuis, J.M., 'e-Court: hetze of gebrekkelijk alternatief?', *BER* 2018/3, p. 27-28.

7 Lange-Tegelaar, R.G. de, e.a., *Incassozaken*, p. 16.

8 'Nog hogere tekorten rechtspraak', *NRC.nl* 20 augustus 2018.

9 Lange-Tegelaar, R.G. de, e.a., *Incassozaken*, p. 21.

partij.¹⁰ Daarnaast geldt in verstekzaken het laagste griffierecht (momenteel € 79) ongeacht de hoogte van de vordering. Het is nog niet bekend of dit financieel haalbaar is voor de minister, aldus het rapport.¹¹ Dit laatste raakt de kern van het probleem. De VVD-bewindslieden bij VenJ keken en kijken alleen maar naar de financiële kant van de Rechtspraak en zijn het belang van een goed functionerende rechtsstaat uit het oog verloren. Zo ook onze Minister voor Rechtsbescherming. Dit is een fundamenteel probleem en het is mede aan de politiek om te zorgen dat deze oogkleppen worden afgelegd.

Tweede Kamerleden Chris van Dam (CDA) en Maarten Groothuizen (D66) braken onlangs in een opiniestuk een lans voor eerlijker griffierechten voor kleinere onderne-

mers, maar zolang deze regeringspartijen menen dat minister Dekker *' bezig is het stelsel van rechtsbijstand te herzien en te verbeteren'*¹² heb ik weinig hoop op een corrigerende invloed van deze regeringspartijen en een betere toegang tot de rechter lijkt vooralsnog ver weg.

Over de auteur

Jeroen Veldhuis

Advocaat bij Visser & Van Solkema Advocaten te Amsterdam.

10 Onduidelijk is wat de KBvG wil als sprake is van meerdere gedaagden met verschillende hoedanigheden. Is dan het hogere griffierecht voor niet-natuurlijke personen verschuldigd of het lagere griffierecht voor natuurlijke personen?

11 Lange-Tegelaar, R.G. de, e.a., *Incassozaken*, p. 22.

12 Dam, Chr. van, en Groothuizen, M., 'Eerlijkere griffierechten zijn vooral van belang voor de kleinere ondernemers', *Het Financieele Dagblad* 16 oktober 2018, p. 25.